

Asia: VN/27126/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa sekä eräksi muiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunto

Huomiot hallituksen esityksen yleisperusteluihin (esityksen luvut 1-5 ja 8-12)

Suuria kuntaomisteisia kaupunkienergiayhtiöitä edustava Energiakaupungit ry kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä laiksi eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa sekä eräksi muiksi siihen liittyviksi laeiksi.

Energiakaupunkien jäsenyhtiöitä ovat kuntaomisteiset Alva-yhtiöt Oy, KSS Energia Oy, Kuopion Energia Oy, Lahti Energia Oy, Lappeenrannan Energia Oy, Oulun Energia Oy, Pori Energia Oy, Seinäjoen Energia Oy, Tampereen Energia Oy, Oy Turku Energia – Åbo Energi Ab, Vaasan Sähkö Oy ja Vantaan Energia Oy sekä Mankala-yhtiö EPV Energia Oy. Jäsenyhtiöiden liiketoimintaan lukeutuvat kaukolämpöliiketoiminta, sähköntuotanto, sähkön jakeluverkko liiketoiminta ja monissa tapauksissa myös vesihuolto sekä muita liiketoiminnan muotoja. Jäsenyhtiöidemme tarjoaminen kaukolämpöpalvelujen parissa on noin 40 prosenttia kaikista Suomen kaukolämpöasiakkaista ja sen jäsenyhtiöiden jakeluverkkojen parissa on yli miljoona suomalaista.

1 luku Yleiset säännökset

Energiakaupungit haluaa kiinnittää huomion lakiesityksen merkittävään vajavaisuuteen, joka liittyy luvitukseen liittyvään valitusoikeuteen. Lakiesityksessä ei käytännössä puututa valitusoikeuteen, eikä valituksista tehtyjen päätösten osalta synny ennakkotapauksia, jotka voisivat nopeuttaa tulevia prosesseja. Energiakaupunkien jäsenyhtiöiltä kerättyjen tietojen perusteella, valitusprosessi on useimmiten keskeisin investointeja hidastava tekijä, ei niinkään itse luvitusprosessi. Valitusprosessien hidas ja monivaiheinen käsittely on lykännyt Energiakaupunkien jäsenyhtiöissä aloitettuja investointeja jopa seitsemällä vuodella, mikä on selvästi kestävämpään pitkä aika taloudellisesti ja operatiivisesti merkittävien hankkeiden kannalta.

Toiseksi, Energiakaupungit haluaa nostaa esille yleisesti tunnistetun haasteen, joka liittyy eri organisaatioiden yhteen saattamiseen. Tämä prosessi sisältää huomattavia riskejä, jotka johtuvat erilaisten organisaatiokulttuurien ja organisaatioita ohjaavien tavoitteiden yhteentörmäyksistä. Energiakaupungit näkee lakiesityksessä huomattavaa potentiaalia, edellyttäen, että luvituksen tehokkaampi hoitaminen asetetaan yhteiseksi tavoitteeksi. Onnistunut organisaatioiden yhdistäminen edellyttää selkeitä ohjeita, riittäviä resursseja ja yhteisten toimintamallien kehittämistä, jotta mahdolliset ongelmat, kuten toimivaltaristiriidat tai resurssipuutteet, voidaan välttää tai ratkaista nopeasti.

Kolmantena huomiona Energiakaupungit esittää, että enimmäiskäsittelyajan laskennan tulisi alkaa hakemuksen lähettämisestä, ei sen käsittelyyn ottamisesta. Tämä muutos tarjoaisi lupaa hakevalle yritykselle selkeän varmuuden siitä, millä aikataululla lupaprosessi tulee käsitellyksi. Alustava varmuus aikataulusta on erityisen tärkeää, jotta yritykset voivat suunnitella investointejaan ja hankkeitaan luotettavasti ja tehokkaasti.

Lopuksi, Energiakaupungit pitää niin kutsuttua vihreän siirtymän hankkeille annettavaa etusijaa lupaprosesseissa kannatettavana ajatuksena. Jotta tämä etusija voisi toimia tehokkaasti, se vaatii kuitenkin riittävät resurssit. Merkittävä osa tällä hetkellä luvitusta hakevista hankkeista on jo luokiteltavissa vihreän siirtymän hankkeiksi, jolloin etusijamenettely ei yksin riitä nopeuttamaan kaikkia prosesseja, ellei resursseja lisätä merkittävästi.

Kokonaisuudessaan Energiakaupungit katsoo, että kannatettavan lakiesityksen toteutuminen käytännössä riippuu suuresti saatavilla olevista resursseista. Resurssien riittävyys ja oikea kohdentaminen ovat ratkaisevan tärkeitä, jotta lain tavoitteet voidaan saavuttaa ja jotta lupaprosessit voidaan hoitaa tehokkaasti ja oikea-aikaisesti.

2 luku Yhteyspisteviranomainen

Energiakaupungit pitävät yhteyspisteviranomaisen nimeämistä tervetulleena uudistuksena, joka selkeyttää ja keskittää lupa-asioiden käsittelyn yhteen paikkaan. Tämä muutos vähentää tarvetta asioida useiden eri viranomaisten kanssa ja nopeuttaa lupaprosessia.

On kuitenkin ensiarvoisen tärkeää, että useiden viranomaistahojen yhdistäminen toteutetaan hallitusti ja sille taataan riittävät resurssit sekä tuki. Tämä on erityisen tärkeää, jotta voidaan välttää eri viranomaistahojen toimivaltaristiriidat, toimenkuvien päällekkäisyydet ja erilaisten tarkoituksien aiheuttama kitka. Näin yhteyspisteviranomainen voi toimia tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti.

3 luku Asioiden käsittely Lupa- ja valvontavirastossa

Energiakaupungit korostavat, että Lupa- ja valvontaviraston prosessien tulee olla täysin digitaalisia, ja käsittelyssä tulisi hyödyntää automaatiota sekä mahdollisuuksien mukaan tekoälyä, jotta käsittelyajat pysyvät kohtuullisina.

Lisäksi Energiakaupungit painottavat, että uuden lupaviranomaisen käsittelyaikojen tulee olla selkeät ja johdonmukaiset. Enimmäiskäsittelyajan laskenta tulisi aloittaa hakemuksen lähettämisestä, ei sen käsittelyyn ottamisesta. Tämä muutos tarjoaisi lupaa hakeville yrityksille selkeän varmuuden aikataulusta, mikä on erityisen tärkeää investointien ja hankkeiden luotettavaa ja tehokasta suunnittelua varten.

4 luku Eräiden lupamenettelyiden yhteensovittaminen

Energiakaupungit on huolissaan siitä, miten useiden lupamenettelyiden yhteensovittaminen toteutuu käytännössä. Mikäli yhteensovittamiseen ei varata riittäviä resursseja, tarjota selkeää ohjausta ja aseteta tarkkoja tavoitteita, on riskinä prosessien monimutkaistuminen ja käsittelyaikojen pidentyminen toimivaltaristiriitojen ja epäselvyyksien takia.

Yhteensovittamisen tulisi olla automaattinen lähtökohta kaikille hankkeille, jotka sisältävät useita lupaprosesseja. Lisäksi sen tulisi kattaa myös mahdolliset muutoksenhaut yhtenä prosessina.

5 luku Yhteiskäsittely

Yhteiskäsittelymahdollisuus eri lakien mukaisten lupien osalta on erittäin tärkeä, jotta hankkeet voivat edetä joustavasti ja nopeasti. Tämä vähentää eri lupamenettelyiden välisen koordinaation vaatimuksia ja säästää resursseja. Energiakaupunkien arvion mukaan yhteiskäsittely vaatii kuitenkin tehokasta koordinaatiota ja mahdollisten heikkojen lenkkien tunnistamista prosessissa. Lisäksi vastuukysymykset on määriteltävä selkeästi, jotta lupaprosessi ei jumiudu odottamaan viranomaisten toimia.

Energiakaupungit tukevat selkeiden vastuiden ja aikarajojen määrittelyä sekä suunnitelman kehittämistä valvonnan ja seurannan tehostamiseksi.

6 luku Asioiden ratkaiseminen

Energiakaupungit pitävät tärkeänä, että viranomaisen päätöksentekoon sisältyy selkeät kriteerit ja nopeutetut menettelytavat, erityisesti merkittävien energia- ja ympäristöhankkeiden osalta.

Päätöksenteossa tulisi hyödyntää ennalta sovittuja asiantuntijalausuntoja, mikä vähentää tulkintaeroja ja nopeuttaa prosessia.

Tämä parantaa päätöksenteon läpinäkyvyyttä ja vähentää riskiä pitkittyneistä oikeusprosesseista.

7 luku Erinäiset säännökset

-

Laki ympäristönsuojelulain muuttamisesta

-

Laki vesilain muuttamisesta

-

Laki luonnonsuojelulain muuttamisesta

-

Laki ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain muuttamisesta, VN asetusmuutosluonnos ympäristövaikutusten arvioinnista ja asetusmuutoksen muistio

-

Muut lakiehdotukset

-

Muut kommentit

Energiakaupungit painottavat, että lainsäädännön toimeenpanossa tulee kiinnittää erityistä huomiota viranomaisten riittäviin resursseihin ja koulutukseen. On tärkeää varmistaa, että uusi Lupa- ja valvontavirasto pystyy toimimaan tehokkaasti ja että sen henkilöstöllä on tarvittava osaaminen ja resurssit lupaprosessien sujuvaan hoitamiseen.

Lopuksi, Energiakaupungit näkevät lakiesityksen pääosin positiivisena kehityksenä, joka tukee kestävästä kehityksen mukaisten hankkeiden toteuttamista ja parantaa investointien ennakoitavuutta sekä sujuvuutta.

Aarva Aku
Energiakaupungit ry